

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-7>

УДК 334.7:005.932

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТАРИФНИХ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ (2021–2024 РР.)

TRANSFORMATION OF TARIFF MEASURES OF STATE REGULATION OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES OF UKRAINE UNDER CONTEMPORARY CHALLENGES (2021–2024)

Шугалій Анатолій Михайлович

аспірант,

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-7526-7795>**Shuhalii Anatolii**

Private Higher Education Establishment «European University»

У статті здійснено комплексний аналіз еволюції та ключових характеристик тарифних заходів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств України в період 2021–2024 років. Досліджено вплив повномасштабного вторгнення РФ та євроінтеграційних процесів на систему митно-тарифного регулювання. Проаналізовано зміни в національному законодавстві, динаміку тарифної політики в умовах воєнного стану. Розглянуто роль преференційних тарифних режимів: Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (далі ПВЗВТ) та автономні торговельні заходи ЄС (далі АТЗ) і застосування інструментів торговельного захисту. Виявлено проблемні аспекти тарифного регулювання. Окреслено ключові тенденції, що відображають адаптацію до викликів та євроінтеграцію. Зроблено висновки щодо викликів та перспектив подальшого вдосконалення тарифної політики в контексті післявоєнного відновлення.

Ключові слова: тарифні заходи, митно-тарифне регулювання, зовнішньоекономічна діяльність, промислові підприємства, воєнний стан, європейська інтеграція, ПВЗВТ, АТЗ ЄС, Митний тариф України.

This article provides a comprehensive analysis of the evolution and key characteristics of tariff measures in the state regulation of the foreign economic activity of Ukraine's industrial enterprises during the 2021–2024 period. This stage was marked by unprecedented challenges caused by the full-scale invasion of the Russian Federation and the simultaneous deepening of European integration processes, which radically transformed the state's customs and tariff policy, turning it into a hybrid instrument of national security, economic survival, and accelerated foreign policy integration. The study analyzes fundamental changes in national legislation, particularly the adoption of the new Law "On the Customs Tariff of Ukraine" (№ 2697-IX), which harmonized the commodity nomenclature with the international HS-2022 standards. The dynamics of tariff policy under martial law are examined in detail, characterized by a shift from broad temporary exemptions from customs duties at the beginning of the invasion to the introduction of targeted benefits for strategically important sectors: the defense-industrial complex, energy, and humanitarian demining. The decisive role of preferential tariff regimes is considered, including the Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) and, especially, the EU's Autonomous Trade Measures (ATMs). The evolution of the ATMs is traced from unconditional support (Regulation 2022/870) to more conditional access with enhanced safeguard mechanisms (Regulation 2024/1392). The practice of applying trade defense instruments, particularly anti-dumping duties, to counter unfair imports is assessed. The key problematic aspects of the period are identified: the instability of the regulatory environment, a significant discrepancy between formal and de facto duty rates, the complexity of administering benefits, and the need to balance the state's fiscal interests with the needs of the economy. Conclusions are drawn regarding the main trends, challenges, and prospects for further improving tariff policy in the context of post-war recovery and EU integration.

Keywords: tariff measures, customs-tariff regulation, foreign economic activity, industrial enterprises, martial law, European integration, DCFTA, EU ATMs, Customs Tariff of Ukraine.

Постановка проблеми. Тарифні заходи є одним із фундаментальних інструментів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (далі ЗЕД), що справляють безпосередній вплив на вартісні параметри імпорتنих та експортних товарних потоків. Держава, використовуючи механізми митно тарифного регулювання, реалізує широкий спектр завдань: від стимулювання чи обмеження торгівлі та захисту національних виробників до впливу на галузеву структуру економіки та забезпечення фіскальних надходжень до бюджету [14]. Дослідження динаміки та ефективності тарифних заходів набуває особливої актуальності в періоди кардинальних економічних і геополітичних трансформацій, які вимагають від держави гнучкого та адаптивного регуляторного реагування. Держава, використовуючи механізми митно тарифного регулювання, реалізує широкий спектр завдань: від стимулювання чи обмеження торгівлі та захисту національних виробників до впливу на галузеву структуру економіки та забезпечення фіскальних надходжень до бюджету [21, с. 115]. Період 2021–2024 років став для України часом безпрецедентних випробувань, позначених як адаптацією до глобальних економічних викликів, так і руйнівними наслідками повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації. Ці події зумовили необхідність негайної перебудови всієї системи державного управління, включно з митно-тарифною політикою, для забезпечення обороноздатності країни, підтримки критично важливих секторів промисловості та адаптації зовнішньої торгівлі до нових реалій. Водночас стратегічний курс на європейську інтеграцію, що включає функціонування ПВЗВТ з Європейським Союзом [3; 13] та отримання підтримки через АТЗ ЄС [4; 10; 19; 20], продовжував визначати ключові вектори розвитку торговельної політики. Відтак, комплексний аналіз тарифних заходів цього періоду є важливим науково-практичним завданням, що дозволяє оцінити ефективність державної політики в екстремальних умовах та сформувати підходи до її вдосконалення з урахуванням потреб післявоєнного відновлення та євроінтеграційних прагнень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика державного регулювання ЗЕД, зокрема застосування митно-тарифних інструментів, знаходиться в полі зору багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців [22, с. 45]. Основою для аналізу слугують нормативно-правові акти України, зокрема

Закон України “Про Митний тариф України”, який встановлює ставки ввізного мита, та його оновлена редакція (Закон України № 2697-IX від 19.10.2022 року), що гармонізувала українську товарну номенклатуру з міжнародними стандартами (Гармонізована система опису та кодування товарів версії 2022 року). Міжнародні зобов’язання України, передусім у рамках СОТ [18] та Угоди про асоціацію з ЄС (щодо ПВЗВТ) [3; 13], визначають ключові параметри та обмеження тарифної політики. Питання впливу війни на ЗЕД України висвітлено у публікаціях, що аналізують зміни в обсягах торгівлі та торговельному балансі, а також у публікації Ю. Салій та О. Салій “Зміни у зовнішньоекономічній діяльності України в умовах війни” [6], а також у фундаментальних дослідженнях, присвячених трансформації національної економіки в умовах воєнного стану [23, с. 89]. Роль преференційних режимів, зокрема АТЗ ЄС, та їх динаміка висвітлюються в офіційних повідомленнях Міністерства економіки України [10], Європейської Комісії [4; 19; 20] та аналітичних матеріалах [5]. Застосування інструментів торговельного захисту, зокрема антидемпінгових мит, детально описано на ресурсах Мінекономіки [7; 11]. Однак, незважаючи на наявність значного масиву інформації щодо окремих аспектів тарифного регулювання, невирішеною частиною загальної проблеми залишається комплексний аналіз саме динаміки та взаємодії всіх ключових тарифних інструментів (імпортне мито, експортне мито, антидемпінгове, компенсаційне та спеціальне мито, пільгові, преференційні та повні ставки мита, преференційні режими, тимчасові пільги воєнного часу, торговельний захист) стосовно промислових підприємств України у кризовий період 2021–2024 рр. Існує потреба в узагальненні інформації про “двотрековість” тарифної політики, коли формальні ставки Митного тарифу значно відрізнялися від фактично застосовуваних, та оцінці впливу такої ситуації на промислові підприємства. Недостатньо дослідженими є довгострокові наслідки масштабних тимчасових звільнень від митних платежів та специфіка адаптації підприємств до мінливого регуляторного середовища.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Метою статті є комплексний аналіз еволюції та ключових характеристик тарифних заходів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств України в період 2021–2024 років.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: охарактеризувати загальну систему тарифного регулювання України щодо промислових товарів у досліджуваній період, включаючи зміни в національному законодавстві та міжнародні зобов'язання; проаналізувати динаміку тарифної політики в умовах воєнного стану, зокрема запровадження тимчасових звільнень та пільг для промислових товарів; дослідити роль преференційних тарифних режимів, особливо ПВЗВТ та АТЗ ЄС, у регулюванні ЗЕД промислових підприємств; оцінити застосування інструментів торговельного захисту (антидемпінгових мит) щодо промислових товарів; здійснити загальну оцінку ключових регуляторних інструментів та механізмів митно-тарифного регулювання, виявити проблемні аспекти та їх вплив на діяльність промислових підприємств, запропонувати шляхи вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Загальна характеристика системи тарифного регулювання України щодо промислових товарів (2021–2024 рр.) Система тарифного регулювання України щодо промислових товарів у 2021–2024 рр. базувалася на Митному тарифі України та міжнародних угодах. Ключовою зміною стало прийняття Закону України № 2697-IX з 1 січня 2023 року, що оновив товарну номенклатуру Українська Класифікація Товарів Зовнішньоекономічної Діяльності (далі УКТЗЕД) відповідно до ГС-2022, формально не змінюючи ставки ввізного мита. Однак фактичні ставки часто відрізнялися через преференції та пільги. Інформація про чинні ставки публікується Державною митною службою [8]. Наприклад, для окремих товарних позицій ставка могла сягати 20%. Детальний аналіз ставок вимагає звернення до повного тексту Митного тарифу. За даними Світового Банку за 2021 рік (2022 рік), середня арифметична ставка мита для всіх товарів становила 2,16% (2,10%), середньозважена – 1,71% (1,86%), а частка безмитних ліній – 71,62% (72,37%) [1], що свідчить про відносно ліберальний режим що був до війни. Документи Міністерства економіки та Міністерства фінансів містять лише опосередковані дані щодо середньозважених ставок. Зобов'язання України в СОТ обмежують ставки мита: середня зв'язана ставка для промислових товарів – 5%, максимальна – до 25% для окремих товарів [18]. Останній огляд торговельної політики України в СОТ відбувся у лютому 2025 року [5]. Характерною рисою

періоду стала “двотрековість”: розбіжність між формальними ставками ввізного мита, що застосовуються в рамках режиму найбільшого сприяння та фактично застосовуваними, особливо після запровадження масштабних пільг воєнного часу [8; 10; 19] та АТЗ ЄС [10]. Це знизило репрезентативність офіційного Митного тарифу і змусило бізнес орієнтуватися на спеціальне законодавство. Також спостерігалось значне недовикористання зв'язаних ставок СОТ [18], оскільки фактичні ставки, особливо після лютого 2022 року, були значно нижчими [1; 19], вказуючи на пріоритет підтримки економічної активності над протекціонізмом.

Така ситуація сформувала складне регуляторне середовище для промислових підприємств. На практиці це означало, що формальне дотримання норм Митного тарифу стало недостатнім для ефективного планування зовнішньоекономічної діяльності. Підприємства були змушені не просто орієнтуватися на ставки мита, а й постійно відстежувати динамічний масив підзаконних актів, тимчасових постанов та умов міжнародних преференційних режимів. Для імпортозалежних виробництв, що ввозили сировину та обладнання, це створювало як можливості (використання пільг для зниження собівартості), так і ризики, пов'язані з короткостроковістю та непередбачуваністю цих пільг. Водночас для підприємств, орієнтованих на внутрішній ринок, фактичне невикористання захисного потенціалу зв'язаних ставок СОТ та домінування низьких чи нульових ставок послаблювало захист від іноземної конкуренції, що було особливо відчутно на тлі загальної економічної нестабільності. Таким чином, “двотрековість” тарифної політики перетворила її з передбачуваного інструмента регулювання на ситуативний механізм, що вимагав від бізнесу значної гнучкості та поглибленої експертизи.

Динаміка тарифної політики України в умовах воєнного стану. Повномасштабне вторгнення РФ у лютому 2022 року кардинально змінило тарифну політику, спричинивши значне падіння обсягів торгівлі та погіршення торговельного балансу [6; 17]. Ключовим заходом стало тимчасове звільнення від митних платежів. Постанова КМУ № 236 від 09.03.2022 [8] звільнила від мита широкий перелік товарів, включаючи військового призначення та критичний імпорт за Постановою № 153 від 24.02.2022 [9].

Було запроваджено спеціальні режими для стратегічно важливих промислових товарів:

– Товари оборонного призначення: Закон № 3020-IX від 10.04.2023, Закон № 3124-IX від 29.05.2023 [7], Закон № 3288-IX від 28.07.2023, Закон № 3523-IX від 20.12.2023 [15].

– Компоненти для БПЛА: Закон № 3124-IX від 29.05.2023 [7] та інші акти забезпечили їх безмитне ввезення [7; 15]; пільги для БПЛА, оптики, радіостанцій продовжено до 01.01.2026 [15].

– Товари для відновлення енергетики: Закон № 3854-IX від 16.07.2024 звільнив від мита та ПДВ генератори, обладнання для ВЕС/СЕС, акумулятори [2].

– Товари для розмінування: Закон № 3854-IX від 16.07.2024 також звільнив від мита товари для виробництва/ремонт машин механізованого розмінування [2]. Постанова КМУ № 153 від 24.02.2022 про критичний імпорт, що впливала на пріоритетність розрахунків [9], була скасована з 10.05.2024.

Спостерігався перехід від широких звільнень до цільових пільг. Тарифні заходи використовувалися як інструмент реагування на безпекові та гуманітарні виклики [2, 7, 15].

Роль преференційних тарифних режимів. ПВЗВТ з ЄС залишалася ключовим фактором [3, 13], з поступовим скасуванням мит, що для більшості промислових товарів мало завершитися до кінця 2022 року [12]. Детальні графіки зниження мит містяться в Додатку І-А до Угоди про асоціацію [3; 13]. Після вступу в силу Угоди про асоціацію [3; 13]. Після вступу в силу Угоди про асоціацію ЄС запровадив АТЗ, скасувавши з червня 2022 року всі залишкові мита та квоти для українських товарів [10; 12].

Динаміка АТЗ ЄС:

– Регламент (ЄС) 2022/870 (04.06.2022 – 05.06.2023): Скасування мит на промислову продукцію, призупинення системи вхідних цін для фруктів/овочів, тарифних квот для с/г продукції, антидемпінгових мит та глобальних захисних заходів щодо українських товарів [10, 12].

– Регламент (ЄС) 2023/1077 (06.06.2023 – 05.06.2024): Продовження АТЗ із включенням загальних захисних механізмів та моніторингу ринку ЄС [4; 19]. Регламент (ЄС) 2024/1392 (06.06.2024 – 05.06.2025): Подальше продовження АТЗ із посиленими захисними механізмами (“emergency brake”) для чутливих сільськогосподарських продуктів, для промислових товарів – повне призупинення мит [4; 20]. Умовами АТЗ було дотримання Україною правил походження, демократичних принципів, боротьби з корупцією [5; 10; 19; 20]. Частка експорту до ЄС

зросла з 39,1% (2021) до майже 60% (2024) [5]. АТЗ завершуються 05.06.2025 [16]. Велика Британія та країни Європейської асоціації вільної торгівлі (далі ЄАВТ) [5] також запровадили лібералізацію торгівлі. Спостерігається еволюція АТЗ ЄС від безумовної підтримки до більш обумовленого доступу [4; 19; 20]. (Таблиця 1).

Застосування інструментів захисту внутрішнього ринку. Україна продовжувала використовувати антидемпінгові мита [7; 11], згідно з даними Мінекономіки. Основні товари: металопродукція, будматеріали, хімічна продукція, продукція машинобудування. Країни походження: РФ, Білорусь, КНР, Туреччина, Молдова, Киргизстан, Індія. Ставки були значними. Відбувалися перегляди та запровадження нових заходів. Застосування спеціальних або компенсаційних мит Україною у цей період не було. Захисні заходи стосувалися переважно дій інших країн або призупинення мит ЄС в рамках АТЗ [2; 11]. Антидемпінгові заходи були спрямовані на країни зі складними відносинами або великих експортерів вказує на захист стратегічно важливих галузей [11]. Відповідно до вимог Постанови КМУ від 09.04.2022 р. № 426 Заборонено ввезення в Україну товарів з Російської Федерації.

Оцінка ключових регуляторних інструментів та механізмів. Трансформація тарифних заходів у 2021–2024 рр. мала неоднозначний вплив. Тимчасові звільнення для ОПК, енергетики та інших галузей позитивно вплинули на підтримку виробництва та відновлення. АТЗ ЄС сприяли диверсифікації експорту та інтеграції [4; 10; 12; 19; 20]. Водночас, нестабільність регулювання створювала невизначеність для бізнесу. Завершення АТЗ ЄС у червні 2025 р. є ризиком [16]. Значний імпорт промислової продукції міг чинити тиск на внутрішніх виробників. Проблемні аспекти: складність адміністрування пільг; баланс між підтримкою економіки та фіскальними інтересами; узгодженість з міжнародними зобов'язаннями [3; 8; 13; 18]; зниження передбачуваності політики. З 19 квітня 2025 року в Україні набули чинності положення Закону України № 3926-IX “Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу”, що додають новий регуляторний шар. Вплив був диференційованим. Сформувалася “воєнна модель” тарифного регулювання, повернення від якої буде складним [16] і вимагатиме розробки довгострокової стратегії.

Таблиця 1

Автономні торговельні заходи (АТЗ) ЄС для українських товарів (2022–2025 рр.)

Регламент ЄС (№, дата прийняття)	Період застосування	Ключові положення для промислових товарів (призупинення мит, квот)	Захисні механізми та умови
Регламент (ЄС) 2022/870 (30.05.2022)	04.06.2022 – 05.06.2023	Тимчасове призупинення всіх мит на промислову продукцію, що підлягали поступовому скасуванню до кінця 2022 р. в рамках ПВЗВТ; призупинення антидемпінгових мит та глобальних захисних заходів.	Загальні умови щодо дотримання Україною правил походження, демократичних принципів, боротьби з корупцією. Можливість тимчасового призупинення преференцій у разі недотримання умов.
Регламент (ЄС) 2023/1077 (31.05.2023)	06.06.2023 – 05.06.2024	Продовження призупинення всіх мит на українські товари, включаючи промислові.	Збереження умов попереднього регламенту. Можливість відновлення мит, якщо імпорт завдає шкоди ринку ЄС. Регулярний моніторинг впливу.
Регламент (ЄС) 2024/1392 (14.05.2024)	06.06.2024 – 05.06.2025	Продовження призупинення всіх мит на українські товари, включаючи промислові.	Посилені захисні механізми: збереження загальних умов; можливість вжиття заходів щодо будь-яких товарів, що негативно впливають на ринок ЄС. Запроваджено "автоматичний екстрений гальмівний механізм" для чутливих сільськогосподарських продуктів (не стосується безпосередньо промислових товарів, але відображає загальний тренд).

Джерело: складено автором на основі [4; 10; 12; 19; 20]

Висновки. Аналіз тарифних заходів України щодо промислових підприємств у 2021–2024 роках виявив глибокі трансформації. Ключові тенденції: перехід до екстреної адаптації політики; домінування тимчасових заходів та масових звільнень від мит; безпрецедентна зовнішня підтримка (АТЗ ЄС); збереження інструментів торговельного захисту; поступовий перехід до цільової підтримки окремих секторів. Воєнні дії перетворили тарифну політику на безпековий та гуманітарний інструмент. Євроінтеграція прискорилася завдяки АТЗ ЄС. Гармонізація УКТЗЕД стала важливим кроком. Голо-

вним викликом є розробка збалансованої довгострокової тарифної політики для післявоєнного відновлення. Перехід від “воєнної моделі” до стабільних правил вимагатиме ретельного аналізу. Подальші перспективи дослідження можуть включати: детальний кількісний аналіз впливу окремих тарифних заходів; розробку моделей оптимальної тарифної політики; дослідження ефективності механізмів адміністрування пільг; аналіз відповідності зв’язаних ставок мита СОТ та можливостей їх перегляду; оцінку впливу потенційного повернення до стандартних умов ПВЗВТ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. World Bank WITS. Ukraine Trade Summary 2021 | Text. URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/UKR/Year/2021/Summarytext> (дата звернення: 02.06.2025).

2. Державна митна служба України. Прийнято закони про ввезення енергетичного обладнання без мита та ПДВ: перелік товарів. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/priiniato-zakoni-pro-vvezennia-energetichnogo-obladnannia-bez-mita-ta-pdv-perelik-tovariv-1671> (дата звернення: 02.06.2025).

3. Дія. Бізнес. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <https://business.dii.gov.ua/export/helpdesk/HelpdesktoEU> (дата звернення: 02.06.2025).
4. ЄС натискає на "екстрене гальмо" для деяких сільськогосподарських товарів з України: баланс між підтримуючою лібералізацією торгівлі та захистом ринку. 15.07.2024. URL: <https://www.fratinivergano.eu/en/trade-perspectives/15-july-2024/> (дата звернення: 02.06.2025).
5. Заява ЄС на 2-му Огляді торговельної політики СОТ України, 26 лютого 2025 року. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/world-trade-organization-wto/eu-statement-2nd-wto-trade-policy-review-ukraine-26-february-2025_en (дата звернення: 02.06.2025).
6. Салій Ю., Салій О. Зміни у зовнішньоекономічній діяльності України в умовах війни. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 3(14). URL: https://www.researchgate.net/publication/373906460_ZMINI_U_ZOVNISNOEKONOMICNIJ_DIALNOSTI_UKRAINI_V_UMOVAN_VIJNI (дата звернення: 02.06.2025).
7. LIGA: ZAKON. ЗАКОН УКРАЇНИ 29 травня 2023 року № 3124-IX Про внесення змін до Митного кодексу України щодо звільнення від оподаткування ввізним митом окремих товарів оборонного призначення, товарів для потреб виробництва та/або ремонту безпілотних систем. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T233124> (дата звернення: 02.06.2025).
8. LIGA: ZAKON. Постанова КМУ від 9 березня 2022 р. № 236 Деякі питання митного оформлення окремих товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану від 09.03.2022. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP220236> (дата звернення: 02.06.2025).
9. LIGA: ZAKON. Постанова КМУ від 24 лютого 2022 р. № 153 Про окремі питання щодо забезпечення здійснення імпорту від 24.02.2022. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP220153> (дата звернення: 02.06.2025).
10. Міністерство економіки України. Європейський Союз офіційно скасував мита на українські товари. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=78358afe-9840-4764-aa7a-6fdbb77d89df&title=VropeiskiiSoiuzOfitsiinoSkasuvavMitaNaUkrainskiTovari> (дата звернення: 02.06.2025).
11. Міністерство економіки України. Обмежувальні заходи щодо імпорту товарів в Україну (антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні заходи). URL: <https://me.gov.ua/documents/detail?lang=uk-ua&id=2d92511f-c6fa-468a-97f3-bc353742db15&title=zakhistinteresivnatsionalnikhtovarovirobnikivnavnutrishnomurinku> (дата звернення: 02.06.2025).
12. Міністерство економіки України. Ставки увізного мита України, які будуть застосовуватись у 2023 році до імпорту товарів походженням з ЄС. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=96a9e54f-9df5-4f50-aac5-44b58ecd3fd4&title=StavkiUviznogoMitaUkraini-YakiBudutZastosovuvatisU2023-RotsiDoImportuTovarivPokhodzhenniamZs&showMenuTree=true> (дата звернення: 02.06.2025).
13. Міністерство закордонних справ України. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/centr-pidtrimki-eksporteriv/torgovelni-rezhimi/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (дата звернення: 02.06.2025).
14. Машика Ю. Фіскальна функція митних органів України в умовах правового режиму воєнного стану. *Науковий вісник УжНУ*. Серія «Право». Випуск 83. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/07/45-1.pdf> (дата звернення: 02.06.2025).
15. Укрінформ. Дрони і не тільки: які товари для ЗСУ звільнені від ввізного мита та ПДВ ще на рік. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3803733-droni-i-ne-tilki-aki-tovari-dla-zsu-zvilneni-vid-vviznogo-mita-ta-pdv-se-na-rik.html> (дата звернення: 02.06.2025).
16. Укрінформ. Пільги – все? Як торгуватимемо з ЄС після закінчення "торговельного безвізу". URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3990376-pilgi-vse-ak-torguvatimemo-z-es-pisla-zakincenna-torgovelnogo-bezvizu.html> (дата звернення: 02.06.2025).
17. Центр економічної стратегії. Міжнародна торгівля в Україні: огляд ключових трендів. URL: https://ces.org.ua/international_trade_ukraine_key_trends/ (дата звернення: 02.06.2025).
18. Членство України в СОТ: огляд зобов'язань. URL: http://www.ier.com.ua/files/publications/Books/WTO_commitments1.pdf (дата звернення: 02.06.2025).
19. EUR-Lex. Регламент (ЄС) 2023/1077 Європейського Парламенту та Ради від 31 травня 2023 року про тимчасові заходи з лібералізації торгівлі, що доповнюють торговельні поступки, що застосовуються до українських товарів відповідно до Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1077/oj/eng> (дата звернення: 02.06.2025).
20. EUR-Lex. Регламент (ЄС) 2024/1392 Європейського Парламенту та Ради від 14 травня 2024 року про тимчасові заходи з лібералізації торгівлі, що доповнюють торговельні поступки, що застосовуються до українських товарів відповідно до Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Європейським співто-

вариством з атомної енергії та їхніми державами-членами. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1392/oj/eng> (дата звернення: 02.06.2025).

21. Мельник Т. М., Мазаракі А. А., Дугінець Г. В. та ін. *Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні*: підручник / за заг. ред. Т. М. Мельник. Київ : КНТЕУ, 2020. 468 с.

22. Бережнюк І. Г. *Митно-тарифне регулювання в Україні: теорія, методологія, практика: монографія*. Хмельницький, 2019. 560 с.

23. *Економіка України в умовах воєнного стану: виклики, проблеми та шляхи відновлення: монографія* / за ред. В. М. Гейця. Київ : ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України", 2023. 320 с.

REFERENCES:

1. World Bank WITS. (2021). Ukraine Trade Summary 2021 | Text. Available at: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/UKR/Year/2021/Summarytext> (accessed June 2, 2025).

2. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy. (n.d.). Pryiniato zakony pro vvezennia enerhetychnoho obladnannia bez myta ta PDV: perelik tovariv [Laws on the import of energy equipment without duties and VAT have been adopted: list of goods]. Available at: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/priiniato-zakoni-pro-vvezennia-energetichnogo-obladnannia-bez-mita-ta-pdv-perelik-tovariv-1671> (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)

3. Diia.Biznes. (n.d.). Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS [Association Agreement between Ukraine and the EU]. Available at: <https://business.diia.gov.ua/export/helpdesk/HelpdesktoEU> (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)

4. FratiniVergano. (2024, July 15). EU hits "emergency brake" for some agricultural products from Ukraine: balancing supportive trade liberalisation and market protection. Available at: <https://www.fratinivergano.eu/en/trade-perspectives/15-july-2024/> (accessed June 2, 2025).

5. European Union External Action Service. (2025, February 26). EU Statement at the 2nd WTO Trade Policy Review of Ukraine. Available at: https://www.eeas.europa.eu/delegations/world-trade-organization-wto/eu-statement-2nd-wto-trade-policy-review-ukraine-26-february-2025_en (accessed June 2, 2025).

6. Sali, Yu., & Sali, O. (2023). Zminy u zovnishnoekonomichnii diialnosti Ukrainy v umovakh viiny [Changes in Ukraine's foreign economic activity under war conditions]. *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzen – Journal of Strategic Economic Research*, 3(14). Available at: https://www.researchgate.net/publication/373906460_ZMINI_U_ZOVNISNOEKONOMICNIJ_DIALNOSTI_UKRAINI_V_UMOVAH_VIJNI (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)

7. LIGA:ZAKON. (2023a). ZAKON UKRAINY 29 travnia 2023 roku № 3124-IX Pro vnesennia zmin do Mytnoho kodeksu Ukrainy shchodo zvilnennia vid opodatkovannia vviznym mytom okremykh tovariv oboronnoho pryznachennia, tovariv dlia potreb vyrobnytstva ta/abo remontu bezpilotnykh system [LAW OF UKRAINE of May 29, 2023 No. 3124-IX On Amendments to the Customs Code of Ukraine regarding exemption from import duties for certain defense goods, goods for the needs of production and/or repair of unmanned systems]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/T233124> (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)

8. LIGA:ZAKON. (2022a). Postanova KMU vid 9 bereznia 2022 r. № 236 Deiaki pytannia mytnoho oformlennia okremykh tovariv, shcho vvoziatsia na mytnu terytorii Ukrainy u period dii voiennoho stanu vid 09.03.2022 [CMU Resolution No. 236 of March 9, 2022 Some issues of customs clearance of certain goods imported into the customs territory of Ukraine during martial law of 09.03.2022]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/KP220236> (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)

9. LIGA:ZAKON. (2022b). Postanova KMU vid 24 liutoho 2022 r. № 153 Pro okremi pytannia shchodo zabezpechennia zdiisnennia importu vid 24.02.2022 [CMU Resolution No. 153 of February 24, 2022 On certain issues regarding ensuring the implementation of import of 24.02.2022]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/KP220153> (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)

10. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. (n.d.). Yevropeyskyi Soiuz ofitsiino skasuvav myta na ukrainski tovary [The European Union has officially abolished duties on Ukrainian goods]. Available at: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=78358afe-9840-4764-aa7a-6fdbb77d89df&title=VropeiskiiSoiuzOfitsiinoSkasuvavMitaNaUkrainskiTovari> (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)

11. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. (n.d.). Obmezhuvalni zakhody shchodo importu tovariv v Ukrainu (antydempinhovi, kompensatsiini ta spetsialni zakhody) [Restrictive measures on the import of goods into Ukraine (anti-dumping, countervailing and special measures)]. Available at: <https://me.gov.ua/documents/detail?lang=uk-ua&id=2d92511f-c6fa-468a-97f3-bc353742db15&title=zakhistinteresivnatsionalnikhtovarovirobnikivnavnutrishnomurinku> (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)

12. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. (n.d.). Stavky vviznogo myta Ukrainy, yaki budut zastosovuvatys u 2023 rotsi do importu tovariv pokhodzhenniam z YeS [Import duty rates of Ukraine that will apply in 2023 to the import of goods originating from the EU]. Available at: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=96a9e54f-9df5-4f50-aac5-44b58ecd3fd4&title=StavkiUvznogoMitaUkraini-YakiBudutZastosovuvatisU2023-RotsiDoImportu-TovarivPokhodzhenniamZs&showMenuTree=true> (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)
13. Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy. (n.d.). Zona vilnoi torhivli mizh Ukrainoiu ta YeS [Free trade area between Ukraine and the EU]. Available at: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/centr-pidtrimki-eksporteriv/torgovelni-rezhimi/zona-vilnoi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)
14. Mashyka, Yu. (2024). Fiskalna funktsiia mytnykh orhaniv Ukrainy v umovakh pravovoho rezhymu voiennoho stanu [Fiscal function of customs authorities of Ukraine under the legal regime of martial law]. *Naukovyi visnyk UzhNU*. Seriiia «Pravo» – UzhNU Scientific Bulletin. Series "Law", 83. Available at: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/07/45-1.pdf> (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)
15. Ukrinform. (n.d.a). Drony i ne tilky: yaki tovary dlia ZSU zvilneni vid vviznogo myta ta PDV shche na rik [Drones and more: which goods for the Armed Forces are exempt from import duties and VAT for another year]. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3803733-droni-i-ne-tilki-aki-tovari-dla-zsu-zvilneni-vid-vviznogo-mita-ta-pdv-se-na-rik.html> (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)
16. Ukrinform. (n.d.b). Pilhy – vse? Yak torhuvatymemo z YeS pislia zakinchennia "torhovelnogo bezvizu" [Benefits - all gone? How we will trade with the EU after the end of the "trade visa-free regime"]. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3990376-pilgi-vse-ak-torguvatymemo-z-es-pisla-zakincenna-torgovelnogo-bezvizu.html> (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)
17. Tsentr ekonomichnoi stratehii. (n.d.). Mizhnarodna torhivlia v Ukraini: ohliad kliuchovykh trendiv [International trade in Ukraine: an overview of key trends]. Available at: https://ces.org.ua/international_trade_ukraine_key_trends/ (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)
18. Institute for Economic Research and Policy Consulting. (n.d.). Chlenstvo Ukrainy v SOT: ohliad zoboviazan [Ukraine's WTO membership: an overview of commitments]. Available at: http://www.ier.com.ua/files/publications/Books/WTO_committments1.pdf (accessed June 2, 2025). (in Ukrainian)
19. EUR-Lex. (2023). Regulation (EU) 2023/1077 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on temporary trade-liberalisation measures supplementing trade concessions applicable to Ukrainian products under the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1077/oj/eng> (accessed June 2, 2025).
20. EUR-Lex. (2024). Regulation (EU) 2024/1392 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on temporary trade-liberalisation measures supplementing trade concessions applicable to Ukrainian products under the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1392/oj/eng> (accessed June 2, 2025).
21. Melnyk, T. M., Mazaraki, A. A., & Duhinets, H. V. et al. (2020). *Pravove rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti v Ukraini* [Legal regulation of foreign economic activity in Ukraine]. T. M. Melnyk (Ed.). Kyiv: KNTEU. (in Ukrainian)
22. Berezniuk, I. H. (2019). *Mytno-taryfne rehuliuвання v Ukraini: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Customs and tariff regulation in Ukraine: theory, methodology, practice]. Khmelnytskyi: Melnyk A. A. (in Ukrainian)
23. Heiets, V. M. (Ed.). (2023). *Ekonomika Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: vyklyky, problemy ta shliakhy vidnovlennia* [The economy of Ukraine under martial law: challenges, problems, and paths to recovery]. Kyiv: Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine. (in Ukrainian)